A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2020. november 18.*

[A 2021. január 13-i végzéssel kijavított szöveg]

„Előzetes döntéshozatal – Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – 1215/2012/EU rendelet – Légi szállítási szerződés – A fogyasztónak minősülő utas által kötött szerződésben alkalmazott joghatósági kikötés – Ezen utas légitársasággal szembeni követelése – E követelésnek egy követeléskezelő társaságra történő engedményezése – A joghatósági kikötésnek a légitársaság általi, az említett utas követelését megszerző engedményes társasággal szembeni hivatkozhatósága – 93/13/EGK irányelv”

A C-519/19. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Sąd Okręgowy w Warszawie XXIII Wydział Gospodarczy Odwoławczy (varsói regionális bíróság, 23. kereskedelmi fellebbviteli kollégium, Lengyelország) a Bírósághoz 2019. július 9-én érkezett, 2019. június 13-i határozatával terjesztett elő

a **Ryanair DAC**

és

a **DelayFix**, korábban Passenger Rights sp. z o.o.

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: J.-C. Bonichot tanácselnök, L. Bay Larsen, C. Toader (előadó), M. Safjan és N. Jääskinen bírák,

főtanácsnok: M. Campos Sánchez-Bordona,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a Ryanair DAC képviseletében A. Kasnowska adwokat és M. Jóźwiak radca prawny,

– a DelayFix, korábban Passenger Rights sp. z o.o. képviseletében M. Misiaszek, K. Żbikowska és I. Wieczorek adwokaci,

* Az eljárás nyelve: lengyel.

– a lengyel kormány képviseletében B. Majczyna, meghatalmazotti minőségben,

– [a 2021. január 13-i végzéssel kijavítva] az Európai Bizottság képviseletében M. Heller, A. Szmytkowska és N. Ruiz García, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2012. L 351., 1. o.) 25. cikke (1) bekezdésének, valamint a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.) értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet az egyrészről a Passenger Rights sp. z o.o., jelenleg DelayFix, Varsóban (Lengyelország) székhellyel rendelkező követeléskezelő társaság, amelyre egy légi utas engedményezte a követelését, másrészről pedig a Dublinban (Írország) székhellyel rendelkező Ryanair DAC légitársaság között folyamatban lévő jogvitában terjesztették elő, amelynek tárgya egy légi járat törlése miatt a visszautasított beszállás és légi járatok törlése vagy hosszú késése [helyesen: jelentős késése] esetén az utasoknak nyújtandó kártalanítás és segítség közös szabályainak megállapításáról, és a 295/91/EGK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. február 11-i 261/2004EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2004. L 46., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 7. fejezet, 8. kötet, 10. o.; helyesbítés: HL 2019. L 119., 202. o.) alapján fizetendő 250 euró összegű kártalanítás megfizetése.

Jogi háttér

Az uniós jog

A 93/13 irányelv

3 A 93/13 irányelv 1. cikkének (1) bekezdése szerint az irányelv célja, hogy közelítse a tagállamoknak az eladó vagy szolgáltató és fogyasztó között kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekre vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseit.

4 Ezen irányelv 2. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Ennek az irányelvnek az alkalmazásában:

[…]

b) »fogyasztó«: minden olyan természetes személy, aki az ezen irányelv hatálya alá tartozó szerződések keretében olyan célból jár el, amely kívül esik saját szakmája, üzleti tevékenysége vagy foglalkozása körén;

[…]”

5 Az említett irányelv 3. cikke a következőket írja elő:

„(1) Egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel abban az esetben tekintendő tisztességtelen feltételnek, ha a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára.

(2) Egy szerződési feltétel minden olyan esetben egyedileg meg nem tárgyalt feltételnek tekintendő, ha azt már előzetesen megfogalmazták, és ezért a fogyasztó nem tudta annak tartalmát befolyásolni, különösen az előzetesen kidolgozott szabványszerződések esetében.

Az a tény, hogy egy feltétel bizonyos elemeit vagy egy kiragadott feltételt egyedileg megtárgyaltak, nem zárja ki ennek a cikknek az alkalmazhatóságát a szerződés többi részére, ha a szerződés átfogó megítélése arra enged következtetni, hogy a szerződés mégiscsak egy előre kidolgozott szabványszerződés.

Olyan esetekben, amikor egy eladó vagy szolgáltató arra hivatkozik, hogy egy szabványfeltételt egyedileg megtárgyaltak, ennek bizonyítása az eladót vagy szolgáltatót terheli.

(3) A melléklet tartalmazza azoknak a feltételeknek a jelzésszerű és nem teljes felsorolását, amelyek tisztességtelennek tekinthetők.”

6 Ugyanezen irányelv 4. cikkének (1) bekezdése szerint:

„[…] egy szerződési feltétel tisztességtelen jellegét azon áruk vagy szolgáltatások természetének a figyelembevételével kell megítélni, amelyekre vonatkozóan a szerződést kötötték, és hivatkozással a szerződés megkötésének időpontjában az akkor fennálló összes körülményre, amely a szerződés megkötését kísérte, valamint a szerződés minden egyéb feltételére vagy egy olyan másik szerződés feltételeire, amelytől e szerződés függ [helyesen: […] valamely szerződési feltétel tisztességtelen voltát a szerződés tárgyát képező áruk vagy szolgáltatások természetének figyelembevételével kell megítélni, tekintettel – a szerződéskötés időpontjára vonatkoztatva – a szerződéskötést kísérő valamennyi körülményre, valamint e szerződés vagy más olyan szerződés összes többi feltételére, amelytől e szerződés függ].”

7 A 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„A tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket.”

8 Az említett irányelv melléklete 1. pontjának q) alpontja azokra a feltételekre vonatkozik, amelyek „kizárják vagy gátolják a fogyasztó jogainak érvényesítését peres eljárás kezdeményezése vonatkozásában, vagy más jogorvoslati lehetőség igénybe vételében [helyesen: kizárják vagy gátolják a fogyasztó peres eljárás kezdeményezéséhez vagy más jogorvoslati lehetőség igénybevételéhez való jogának gyakorlását] […]”.

Az 1215/2012 rendeletet

9 A 1215/2012 rendelet „Joghatóság” című II. fejezete tíz szakaszra tagolódik. Az „Általános rendelkezések” című 1. szakasz tartalmazza e rendelet 4. cikkét, amelynek (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„E rendelet rendelkezéseire is figyelemmel valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy, állampolgárságára való tekintet nélkül, az adott tagállam bíróságai előtt perelhető.”

10 E II. fejezet „Különös joghatóság” című 2. szakasza tartalmazza az említett rendelet 7. cikkét, amely szerint:

„Valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy más tagállamban az alábbiak szerint perelhető:

1. a) ha az eljárás tárgya egy szerződés, akkor a vitatott kötelezettség teljesítésének helye szerinti bíróság előtt;
   b) e rendelkezés értelmében, eltérő megállapodás hiányában a vitatott kötelezettség teljesítésének helye:

[…]

– szolgáltatás nyújtása esetén a tagállam területén az a hely, ahol a szerződés szerint a szolgáltatást nyújtották, vagy kellett volna nyújtani;

[…].”

11 Az említett II. fejezetének a „Joghatóság fogyasztói szerződések esetén” című 4. szakasza magában foglalja e rendelet 17. cikkét, amely a következőképpen rendelkezik:

„[…]

(3) E szakasz nem alkalmazható a fuvarozási és személyszállítási szerződésekre, kivéve az ugyanazért az árért utazást és szállást biztosító szerződést.”

12 A 1215/2012 rendeletnek az ugyanezen II. fejezet „Megállapodás joghatóságról” című 7. szakaszában szereplő 25. cikke értelmében:

„(1) Ha a felek – lakóhelyükre való tekintet nélkül – egy bizonyos jogviszonnyal kapcsolatban felmerült vagy a jövőben felmerülő jogviták eldöntésére valamely tagállam bíróságának vagy bíróságainak joghatóságát kötik ki, a megállapodás szerinti bíróság vagy bíróságok rendelkeznek joghatósággal, feltéve, hogy a szóban forgó tagállam joga értelmében a megállapodás az anyagi érvényességet illetően nem minősül semmisnek. Az ilyen joghatóság a felek eltérő megállapodásának hiányában kizárólagos. A joghatóságot kikötő megállapodást meg lehet kötni:

a) írásban vagy szóban, amelyet írásban megerősítettek;

b) a felek között korábban kialakított gyakorlatnak megfelelő formában; vagy

c) nemzetközi kereskedelemben annak a szokásos gyakorlatnak megfelelő formában, amelyet a feleknek ismerniük kell, vagy ismerniük kellett volna, és amelyet az ilyen kereskedelemben az érintett ügylet szerződésével azonos típusú szerződések szerződő felei széles körben ismernek, és rendszeresen betartanak.

[…]”

A lengyel jog

13 A Kodeks cywilny (polgári törvénykönyv) alapeljárás tényállása idején hatályos változatának 509. cikke szerint:

„1. § A jogosult a követelést a kötelezett beleegyezése nélkül átruházhatja harmadik személyekre (engedményezés), kivéve, ha ez törvénnyel, szerződéses kikötéssel vagy a kötelem természetével ellentétes.

2. § A követeléssel minden ahhoz kapcsolódó jog átszáll az engedményesre, különösen a hátralékos kamatokra vonatkozó igények.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

14 A Passenger Rights, a légi utasok követeléseinek behajtásával foglalkozó társaság, jelenleg DelayFix, azt kérte a Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawietól (varsói kerületi bíróság, Lengyelország), hogy a 261/2004 rendelet alapján kötelezze a Ryanair légitársaságot a Milánó (Olaszország) és Varsó (Lengyelország) között közlekedő légi járat törlése miatti kártalanítás jogcímén 250 euró összeg megfizetésére, amellyel kapcsolatban egy utas a légi társasággal szemben fennálló követelését rá engedményezte.

15 A Ryanair a lengyel bíróságok joghatóságának hiányára alapított kifogást emelt azzal az indokkal, hogy az ezen utas által az online jegyvásárláskor elfogadott általános szállítási feltételek 2.4 pontja az ír bíróságok joghatóságát állapítja meg. A Ryanair szerint e kikötés a DelayFixet – mint az említett utas követelését megszerző engedményest – is köti.

16 2019. február 15-i végzésével a Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie (varsói kerületi bíróság) elutasította ezt a joghatóság hiányára alapított kifogást, mivel egyrészt úgy ítélte meg, hogy az utast és a légitársaságot kötő szállítási szerződésben szereplő joghatósági kikötést a 93/13 irányelv értelmében tisztességtelennek kell tekinteni, másrészt pedig, hogy a DelayFixet mint az utas járattörlés miatti követelését megszerző engedményest nem köti az ilyen kikötés.

17 A Ryanair e határozattal szemben fellebbezést nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz. Azzal érvelt, hogy a DelayFix, mivel nem minősül fogyasztónak, nem részesülhet a fogyasztókkal kötött szerződések tekintetében biztosított bírói jogvédelemben.

18 A kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy a nemzeti rendelkezések és a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) ítélkezési gyakorlatának jelenlegi állása szerint valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellege megállapítható az adóssal szemben pénztartozás megfizetése címén a fogyasztó követelését megszerző eladó vagy szolgáltató által indított peres eljárásban.

19 Ugyanakkor e bíróság először is azt kérdezi, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdésére és 6. cikkének (1) bekezdésére tekintettel a fogyasztó követelését megszerző engedményes is fogyasztónak tekinthető-e. Közelebbről, a kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak azon kérdést illetően, hogy a fogyasztó követelésének az eladóra vagy szolgáltatóra történő engedményezése azzal a hatással jár-e, hogy a fogyasztó jogai átszállnak az engedményesre, lehetővé téve számára, hogy a fogyasztóvédelem területén érvényesülő, többek között ezen irányelvből következő kedvező uniós szabályozásra hivatkozzon.

20 Másodszor, a kérdést előterjesztő bíróság kérdései a Bíróság ítélkezési gyakorlatára vonatkoznak, mégpedig az 1215/2012 rendeletnek a 25. cikkben előírt, a joghatósági kikötések jogi szabályozását, valamint az említett rendelet II. fejezetének „[j]oghatóság fogyasztói szerződések esetén” című 4. szakaszában meghatározott különös szabályozását illető alkalmazását, különösen pedig a „fogyasztó” e szakaszban szereplő fogalmát illetően.

21 Egyészt az 1215/2012 rendelet 25. cikkében említett feltételeket illetően e bíróság hangsúlyozza, hogy a 2013. február 7-i Refcomp ítéletből (C-543/10, EU:C:2013:62) az következik, hogy a valamely szerződésben foglalt ilyen kikötés főszabály szerint csakis a szerződéskötésbe beleegyezett felek közötti viszonyban fejtheti ki hatását. Az ilyen kikötés ugyanis a felek közötti megállapodásból ered, és ahhoz, hogy arra harmadik személlyel szemben hivatkozni lehessen, főszabály szerint az szükséges, hogy e harmadik személy ez irányú hozzájárulását adja.

22 Másrészt a „fogyasztó” 1215/2012 rendelet II. fejezetének 4. szakasza értelmében vett fogalmát illetően az említett bíróság hangsúlyozza, hogy mivel az e rendelet 17. és azt követő cikkei által létrehozott különös szabályozás a másik szerződő félnél gazdasági értelemben gyengébbnek és jogi kérdésekben kevésbé jártasnak tartott fogyasztó védelmének biztosítására szolgál, a fogyasztó csak akkor részesülhet védelemben, ha egy bírósági eljárásban személyesen vesz részt felperesként vagy alperesként. Következésképpen, amennyiben a felperes maga nem részese a szóban forgó fogyasztói szerződésnek, nem vonatkozik a fogyasztói minőségen alapuló joghatósági ok. A Bíróság ítélkezési gyakorlatára tekintettel ugyanezen bíróság arra vár választ, hogy a bíróság joghatóságának és a joghatósági kikötés érvényességének megállapításához a kötelezettség „eredeti” jellegét kell-e figyelembe venni, vagy pedig az érintett követelést megszerző – eladó vagy szolgáltató – engedményes is megtámadhatja a joghatósági kikötést annak tisztességtelen jellegére hivatkozva, többek között a 93/13 irányelvben előírt fogyasztóvédelmi szabályok alapján.

23 E körülmények között a Sąd Okręgowy w Warszawie, XXIII Wydział Gospodarczy Odwoławczy (varsói regionális bíróság, 23. kereskedelmi fellebbviteli kollégium, Lengyelország) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„Úgy kell-e értelmezni a [93/13] irányelv 2. cikkének b) pontját, 3. cikkének (1) és (2) bekezdését és 6. cikkének (1) bekezdését, valamint az [1215/2012] irányelv 25. cikkét – a joghatósági megállapodás érvényességének vizsgálata tekintetében –, hogy a követelést a fogyasztótól engedményezés útján megszerző végső engedményes is hivatkozhat arra, hogy a szerződési feltételeket egyedileg nem tárgyalták meg, valamint hivatkozhat a joghatósági megállapodás rendelkezéseinek tisztességtelen jellegére, annak ellenére, hogy ő maga nem minősül fogyasztónak?”

Az eljárás szóbeli szakaszának megnyitása iránt a Ryanair által előterjesztett kérelemről

24 A Ryanair a 2020. november 4-i, a Bíróság Hivatalához ugyanazon a napon érkezett kérelmében a Bíróság eljárási szabályzatának 83. cikke alapján az eljárás szóbeli szakaszának megnyitását kérte, és azzal érvelt, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban ismertetett körülmények nincsenek kellően kifejtve, illetve hogy szükség van az érdemi vitára, továbbá hogy a jelen ügy megoldása döntő befolyást gyakorolhat az uniós jog releváns rendelkezéseinek értelmezésére.

25 Emlékeztetni kell arra, hogy e rendelkezés értelmében a Bíróság hivatalból vagy a főtanácsnok javaslatára, vagy akár a felek kérelmére elrendelheti az eljárás szóbeli szakaszának megnyitását vagy újbóli megnyitását, különösen, ha úgy ítéli meg, hogy az ügy körülményei nincsenek kellően feltárva, vagy ha az ügyet olyan érv alapján kellene eldönteni, amelyet a felek nem vitattak meg.

26 A jelen ügyben az említett rendelkezésben meghatározott feltételek nem teljesülnek.

27 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat ugyanis kellőképpen kifejtette a ténybeli körülményeket és a nemzeti jogszabályi hátteret. Hasonlóképpen a Bíróság előtti eljárás írásbeli szakasza már lehetővé tette a felek számára álláspontjaik kifejtését. Egyébiránt az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet egyáltalán nem olyan érv alapján kell eldönteni, amelyet a felek nem vitattak meg.

28 Következésképpen – a főtanácsnok meghallgatását követően – nem kell helyt adni a Ryanair által előterjesztett, az eljárás szóbeli szakaszának megnyitására irányuló kérelemnek.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatóságáról

29 Az eljárás írásbeli szakaszában a Ryanair jelezte, hogy kifizette a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő jogvita alapjául szolgáló, kért összeget. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem következésképpen okafogyottá vált.

30 A Bíróság erre vonatkozó kérdésére válaszolva a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy az alapügyet két másik, az alapeljárás feleit érintő, szintén a 261/2004 rendelet alapján benyújtott kártérítési kérelem tágyában folyamatban lévő üggyel egyesítették, így a jogvita továbbra is folyamatban van.

31 Az EUMSZ 267. cikk szövegéből is, és rendszeréből is az következik, hogy az előzetes döntéshozatali eljárás előfeltétele a nemzeti bíróság előtt ténylegesen folyamatban lévő jogvita, amelynek keretében a nemzeti bíróságnak az előzetes döntést tekintetbe vevő határozatot kell hoznia. Az előzetes döntéshozatalra utalás indoka ugyanis nem tanácsadói vélemények megfogalmazása általános vagy hipotetikus kérdésekről, hanem az adott jogvita tényleges megoldásának szükségessége (lásd ebben az értelemben: 2014. február 27-i Pohotovosť ítélet, C-470/12, EU:C:2014:101, 28. és 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

32 A jelen ügyben meg kell jegyezni, hogy az alapügyet két másik üggyel egyesítették, amelyekről a Bíróság előtt nem bizonyosodott be, hogy a kártérítési kérelmeket rendezték volna, ezért úgy kell tekinteni, hogy az alapeljárás a kérdést előterjesztő bíróság előtt továbbra is folyamatban van.

33 Mivel az EUMSZ 267. cikkel bevezetett eljárás a Bíróság és a nemzeti bíróságok közötti együttműködés eszköze, amelynek révén az előbbi az utóbbiak által eldöntendő jogviták megoldásához szükséges támpontokat nyújt az uniós jog értelmezése terén, valamely nemzeti bíróság ilyen pontosítása köti a Bíróságot, és főszabály szerint az alapeljárásban részt vevő felek nem vonhatják azt kétségbe (lásd ebben az értelemben: 2014. február 27-i Pohotovosť ítélet, C-470/12, EU:C:2014:101, 30. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.)

34 Következésképpen az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadható.

Az ügy érdeméről

35 A kérdést előterjesztő bíróság a feltett kérdésével lényegében arra vár választ, hogy az 1215/2012 rendelet 25. cikkét, valamint a 93/13 irányelv 2. cikkének b) pontját, 3. cikkének (1) és (2) bekezdését, valamint 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy valamely bíróságnak a 261/2004 rendelet alapján benyújtott és egy légitársasággal szembeni kártérítési kereset elbírálására vonatkozó joghatóságának vitatása érdekében a légitársaság hivatkozhat az utas és e légitársaság között kötött szállítási szerződésbe foglalt joghatósági kikötésre azon követeléskezelő társasággal szemben, amelyre az utas a követelését engedményezte.

36 Az e kérdésre adandó válaszhoz meg kell határozni, hogy az ilyen joghatósági kikötés milyen feltételek mellett kötheti azt a követeléskezelő társaságot, amelyre az utas a követelését engedményezte.

37 Bár a kérdést előterjesztő bíróságnak az alapügyben szóban forgó joghatósági kikötésre vonatkozó kérdése mind a 93/13 irányelvre, mind pedig az 1215/2012 rendeletre vonatkozik, mivel az ilyen típusú kikötések jogi szabályozását e rendelet 25. cikke rögzíti, elsőként a kérdést ez utóbbi rendelet fényében kell megvizsgálni.

38 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a joghatósági kikötés fogalmát az uniós jog önálló fogalmaként kell értelmezni, és az 1215/2012 rendelet 25. cikkének (1) bekezdése alapjául szolgáló jogválasztás szabadsága elvének teljes érvényesülését biztosítani kell (lásd ebben az értelemben: 1992. március 10-i Powell Duffryn ítélet, C-214/89, EU:C:1992:115, 14. pont; 2003. december 9-i Gasser ítélet, C-116/02, EU:C:2003:657, 51. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2013. február 7-i Refcomp ítélet, C-543/10, EU:C:2013:62, 22. és 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

39 Közelebbről, az a körülmény, hogy az érintett szerződést online kötötték, önmagában nem érvényteleníteti az ilyen kikötést, feltéve hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlatában kimondott, különösen az e kikötést tartalmazó megállapodás tartós megőrzésére vonatkozó feltételeket tiszteletben tartják (lásd ebben az értelemben: 2015. május 21-i El Majdoub ítélet, C-322/14, EU:C:2015:334, 40. pont).

40 Egyébiránt az 1215/2012 rendelet 25. cikkének (1) bekezdése nem határozza meg közelebbről, hogy valamely joghatósági kikötés a szerződő feleken túl a szerződés későbbi részes feleire vagy az eredeti szerződésben részes fél jogainak és kötelezettségeinek jogutódjaira, mint harmadik személyekre részben vagy egészben átszállhat-e (2013. február 7-i Refcomp ítélet, C-543/10, EU:C:2013:62, 25. pont; 2016. április 20-i Profit Investment SIM ítélet, C-366/13, EU:C:2016:282, 23. pont).

41 Így az eljáró bíróság elsősorban annak *in limine litis* vizsgálatára köteles, hogy a joghatósági kikötés ténylegesen a felek közötti egyetértés alapján jött-e létre, aminek egyértelműen és pontosan meg kell nyilvánulnia, és az 1215/2012 rendelet 25. cikkének (1) bekezdése által megkövetelt formák feladata e tekintetben annak biztosítása, hogy az egyetértés ténylegesen létrejött (lásd ebben az értelemben: 2013. február 7-i Refcomp ítélet, C-543/10, EU:C:2013:62, 27. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2018. március 8-i Saey Home & Garden ítélet, C-64/17, EU:C:2018:173, 25. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

42 Ebből következik, hogy a valamely szerződésben foglalt joghatósági kikötés főszabály szerint csak a szerződéskötésbe beleegyezett felek közötti viszonyban fejtheti ki hatását (2013. február 7-i Refcomp ítélet, C-543/10, EU:C:2013:62, 29. pont; 2017. június 28-i Leventis és Vafeias ítélet, C-436/16, EU:C:2017:497, 35. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

43 A jelen esetben az alapügyben szóban forgó joghatósági kikötésre nem az azt tartalmazó szerződés valamelyik fele hivatkozik, hanem e szerződés harmadik fele.

44 Márpedig, ha sem a Passenger Rights, sem pedig a jogutódja, a DelayFix nem egyezett bele abba, hogy a Ryanair viszonylatában őt a joghatósági kikötés kösse, e légitársaság sem egyezett bele abba, hogy az ilyen kikötés e követeléskezelő társaság viszonylatában rá nézve kötelező legyen.

45 Mi több, sem az alapeljárás felei, sem pedig a kérdést előterjesztő bíróság nem hivatkozik olyan információkra vagy ténykörülményekre, amelyek alapján megállapítható lenne, hogy a felek között az 1215/2012 rendelet 25. cikke (1) bekezdésének b) és c) pontjában előírt formában olyan joghatóságról szóló megállapodásra vonatkozó kikötést tartalmazó, joghatóságot kikötő megállapodás jött létre, mint amelyről az alapügyben szó van.

46 A fentiekből tehát az következik, hogy valamely bíróságnak a 261/2004 rendelet alapján benyújtott és egy légitársasággal szembeni kártérítési kereset elbírálására vonatkozó joghatóságának vitatása érdekében a légitársaság nem hivatkozhat az utas és e légitársaság között kötött szállítási szerződésbe foglalt joghatósági kikötésre azon követeléskezelő társasággal szemben, amelyre az utas a követelését engedményezte.

47 Az olyan joghatósági kikötés, amelyhez e harmadik személy nem járult hozzá, csak abban az esetben kötheti azt, ha az ügy érdemére alkalmazandó nemzeti jognak megfelelően a harmadik személy az eredeti szerződő fél valamennyi joga és kötelezettsége tekintetében annak jogutódjává vált (lásd ebben az értelemben: 2015. május 21-i CDC Hydrogen Peroxide ítélet, C-352/13, EU:C:2015:335, 65. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

48 A kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdés feltételezi továbbá az ilyen kikötés érvényességére vonatkozó feltételek meghatározását.

49 A 1215/2012 rendelet 25. cikkének (1) bekezdése szerint a joghatósági kikötésben kijelölt bíróságok rendelkeznek joghatósággal, feltéve, hogy a „szóban forgó tagállam joga értelmében” a megállapodás az anyagi érvényességet illetően nem minősül semmisnek. Az uniós jogalkotó így bevezette azt a szabályt, amely szerint valamely joghatósági kikötés érvényességét annak az államnak a jogszabályai alapján kell értékelni, amelynek bíróságait e kikötés kijelöli.

50 A jelen ügyben, ha a kérdést előterjesztő bíróság a joghatósági kikötés érvényességét vizsgálja, azt tehát annak az államnak a jogszabályai alapján kell megtennie, amelynek bíróságait e kikötés kijelöli, vagyis az ír jog alapján.

51 Egyébiránt az alapügyben szereplőhöz hasonló jogvitában eljáró bíróság feladata, hogy azon állam jogszabályait, amelynek bíróságait az említett kikötésben kijelölték, az uniós joggal, különösen pedig a 93/13 irányelvvel összhangban értelmezve alkalmazza (lásd ebben az értelemben: 2016. április 21-i Radlinger és Radlingerová ítélet, C-377/14, EU:C:2016:283, 79. pont; 2018. május 17-i Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen ítélet, C-147/16, EU:C:2018:320, 41. pont).

52 E tekintetben először is hangsúlyozni kell, hogy a 93/13 irányelv és a légi utasok 261/2004 rendeletből eredő jogai közötti kapcsolatot illetően a Bíróság kimondta, hogy a 93/13 irányelv általános fogyasztóvédelmi szabályozást képez, amely minden gazdasági tevékenységi ágazatban alkalmazandó, beleértve a légi közlekedés ágazatát is (lásd ebben az értelemben: 2017. július 6-i Air Berlin ítélet, C-290/16, EU:C:2017:523, 44. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

53 Másodszor meg kell jegyezni, hogy a követelések valamely követeléskezelő társaságra történő engedményezésével kapcsolatos alapügy körülményeihez hasonló körülményekre vonatkozóan a Bíróság a fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. április 23-i 2008/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvet (HL 2008. L 133., 66. o.; helyesbítések: HL 2009. L 207., 14. o.; HL 2010. L 199., 40. o.; HL 2011. L 234., 46. o.) illetően kimondta, hogy az, hogy az ezekben az ügyekben szóban forgó jogviták felei mind eladók vagy szolgáltatók, nem zárja ki az uniós fogyasztóvédelmi jog hatálya alá tartozó jogi eszközök alkalmazását, amennyiben ezen irányelv hatálya nem a jogvitában álló felek, hanem a szerződés feleinek személyétől függ (lásd ebben az értelemben: 2019. szeptember 11-i Lexitor ítélet, C-383/18, EU:C:2019:702, 20. pont).

54 Ezen ítélkezési gyakorlatot a 93/13 irányelv vonatkozásában is alkalmazni kell.

55 Ugyanis a 93/13 irányelv 1. cikkének (1) bekezdése és 3. cikkének (1) bekezdése szerint az irányelvet az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között létrejött, egyedileg meg nem tárgyalt szerződésekben szereplő kikötésekre kell alkalmazni (2019. november 7-i Profi Credit Polska ítélet, C-419/18 és C-483/18, EU:C:2019:930, 51. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2020. szeptember 10-i A [Szociális lakás albérletbe adása] ítélet, C-738/19, EU:C:2020:687, 34. pont).

56 A jelen ügyben a DelayFix által hivatkozott követelés alapjául szolgáló szállítási szerződés eredetileg egy szolgáltató, vagyis a légitársaság és az utas között jött létre, és semmi nem utal arra, hogy az utas a repülőjegyét nem magáncélra vásárolta volna meg.

57 Harmadszor, emlékeztetni kell arra, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében valamely szerződési feltétel abban az esetben tekintendő tisztességtelen feltételnek, ha a jóhiszeműség követelményével ellentétben a feleknek az érintett szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára.

58 E tekintetben a Bíróság már több alkalommal kimondta, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében tisztességtelennek tekinthető a fogyasztó által az eladóval vagy szolgáltatóval kötött szerződésben alkalmazott olyan feltétel, amely egyedileg nem került megtárgyalásra, és amely az eladó vagy szolgáltató székhelye szerinti bíróság kizárólagos illetékességét köti ki, mivel a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára (lásd ebben az értelemben: 2000. június 27-i Océano Grupo Editorial és Salvat Editores ítélet, C-240/98–C-244/98, EU:C:2000:346, 24. pont; 2009. június 4-i Pannon GSM ítélet, C-243/08, EU:C:2009:350, 40. pont; 2010. november 9-i VB Pénzügyi Lízing ítélet, C-137/08, EU:C:2010:659, 53. pont).

59 Az ilyen kikötés ugyanis az irányelv melléklete 1. pontjának q) alpontjában felsorolt olyan feltételek kategóriájába tartozik, amelyek arra irányulnak, vagy azzal a következménnyel járnak, hogy a bírósági jogorvoslat lehetetlenné válik vagy megnehezedik (2000. június 27-i Océano Grupo Editorial és Salvat Editores ítélet, C-240/98–C-244/98, EU:C:2000:346, 22. pont; 2009. június 4-i Pannon GSM ítélet, C-243/08, EU:C:2009:350, 41. pont; 2010. november 9-i VB Pénzügyi Lízing ítélet, C-137/08, EU:C:2010:659, 54. pont).

60 Ebben az összefüggésben valamely szerződési feltétel tisztességtelen voltát az érintett szerződés tárgyát képező szolgáltatások természetének figyelembevételével kell megítélni, tekintettel – a 93/13 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének megfelelően – a szerződéskötést kísérő valamennyi körülményre.

61 Így az alapeljárásban szereplőhöz hasonló jogvitában eljáró nemzeti bíróság feladata, hogy a joghatósági kikötésben kijelölt bíróságok szerinti állam jogszabályai alapján és e jogszabályokat a 93/13 irányelv követelményeinek megfelelően értelmezve levonja az ilyen kikötés esetleges tisztességtelen jellegéből eredő jogi következtetéseket, mivel ezen irányelv 6. cikke (1) bekezdésének szövegéből az következik, hogy a nemzeti bíróságok kötelesek eltekinteni a tisztességtelen feltétel alkalmazásától annak érdekében, hogy az ne váltson ki kötelező joghatásokat.

62 Végül hangsúlyozni kell, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az 1215/2012 rendelet 7. cikke 1. pontjának b) alpontja értelmébe, illetve a közvetlen légi járatokkal kapcsolatban a repülőgépnek mind az indulási helyét, mind az érkezési helyét a légi szállítási szerződés tárgyát képező szolgáltatások elsődleges nyújtási helyének kell tekinteni, ily módon a 261/2004 rendelet alapján indított kártérítési kereset benyújtója választhat, hogy keresetét azon bírósághoz nyújtja be, amelynek illetékességi területén a repülőgépnek az említett szerződésben megállapított indulási vagy érkezési helye található (lásd ebben az értelemben: 2009. július 9-i Rehder ítélet, C-204/08, EU:C:2009:439, 47. pont; 2020. február 13-i flightright végzés, C-606/19, EU:C:2020:101, 26. pont).

63 A fenti megfontolások összességére tekintettel az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy az 1215/2012 rendelet 25. cikkét úgy kell értelmezni, hogy valamely bíróságnak a 261/2004 rendelet alapján benyújtott és egy légitársasággal szembeni kártérítési kereset elbírálására vonatkozó joghatóságának vitatása érdekében a légitársaság nem hivatkozhat az utas és e légitársaság között kötött szállítási szerződésbe foglalt joghatósági kikötésre azon követeléskezelő társasággal szemben, amelyre az utas a követelését engedményezte, kivéve ha azon állam jogszabályai szerint, amelynek bíróságait e kikötésben kijelölték, ez a követeléskezelő társaság az eredeti szerződő fél valamennyi joga és kötelezettsége tekintetében annak jogutódjává vált, aminek vizsgálata a kérdést előterjesztő bíróság feladata. Adott esetben a fogyasztó, vagyis a légi utas és az eladó vagy szolgáltató, vagyis a légitársaság között kötött szerződésben alkalmazott ilyen kikötést, amely egyedileg nem került megtárgyalásra, és amely a légitársaság székhelye szerinti bíróság kizárólagos illetékességét köti ki, a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében tisztességtelennek kell tekinteni.

A költségekről

64 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 25. cikkét úgy kell értelmezni, hogy valamely bíróságnak a visszautasított beszállás és légi járatok törlése vagy hosszú késése [helyesen: jelentős késése] esetén az utasoknak nyújtandó kártalanítás és segítség közös szabályainak megállapításáról, és a 295/91/EGK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. február 11-i 261/2004EK európai parlamenti és tanácsi rendelet alapján benyújtott és egy légitársasággal szembeni kártérítési kereset elbírálására vonatkozó joghatóságának vitatása érdekében a légitársaság nem hivatkozhat az utas és e légitársaság között kötött szállítási szerződésbe foglalt joghatósági kikötésre azon követeléskezelő társasággal szemben, amelyre az utas a követelését engedményezte, kivéve ha azon állam jogszabályai szerint, amelynek bíróságait e kikötésben kijelölték, ez a követeléskezelő társaság az eredeti szerződő fél valamennyi joga és kötelezettsége tekintetében annak jogutódjává vált, aminek vizsgálata a kérdést előterjesztő bíróság feladata. Adott esetben a fogyasztó, vagyis a légi utas és az eladó vagy szolgáltató, vagyis a légitársaság között kötött szerződésben alkalmazott ilyen kikötést, amely egyedileg nem került megtárgyalásra, és amely a légitársaság székhelye szerinti bíróság kizárólagos illetékességét köti ki, a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében tisztességtelennek kell tekinteni.

Aláírások